

ՏՆՕՐԷՆ ԽՈՐԱԳԻՐ
ԵՒ
ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ
ՆԻԿ. Մ. ԹԻԻԼՊԵՆՏՆԱՆ
ԽՈՐԱԳԻՐԱՏՈՒՆ
Պաշտօնային Բերդիպետ Բաղար
Իրանի խոսքի գէտը Սամար փոս
Հոգ ԹԻԻ 19

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն

ՊԵՏԱԿԱՆ ԲԵՐԹԻ, 20 ՓՐ. ԱՐԾԱԹ

ԲԱՃԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ունեւոր		
Կ. Պօլսոյ	Համար	
Տարեկան	772.	100
վեցամսեայ	"	50
եռամսեայ	"	25
Գաւառաց Համար		
Տարեկան	772.	150
վեցամսեայ	"	75
եռամսեայ	"	40
Օտար երկիր տրկն. 40 ձր.ք.		

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն

Ընդհ. ժողովոյ այս ուրաւթ աւուր նիստին մէջ, Օրակարգին անցնելէն առաջ, մի քանի դիւանական գործողութիւնք կատարուած էին, որք որոշելը մը չունենալուն համար, չբ. օր զանց բրինք հրատարակել, մա. նաւանդ տեղոյ անձկութեան պատճառաւ:

Քրիստոստուր էֆ. հարցում ուղղեց թէ ստոյգ է որ, ինչպէս կ'հրատարակեն լրաթերթը կարնոյ և վանայ անգղ. հիւ. պատուք չափէն աւելի քրդաց և ճաճիաց կողմնակցութիւն կընեն:

Նմանապէս Գաբուման Մինաս էֆ. ալ կարսի աղգային վարժարանաց տեղական կառավարութեան ձեռքք գոյ. ուելուն պատճառն հարցուց:

Այս երկու հարցումներն Ս. Պատրիարքին մատուցուեցան, որ դալ նոսրին հարկ եղած պատասխաններն հաղորդէ:

Փափաղեան Ս. էֆ. ալ ծր. րադիր մը ներկայացուց, որով կառավարելէ թէ՛ կեցր. սրն. առկին համարակալութեան տետրակները միշտ բաց բլլան երեսփոխանաց համար, ասկից զատ՝ որ երեսփոխանք որ կամի՝ աղտոյ լինի Դատաւն. խորհրդոց նիստերուն ներկայ գտնուելու: Այս առաջարկութեանց առաջինը, այն է Պատրիարքութեան բոլոր հաշուետուութիւններն ուղ. ւած առեն քննելու համար երեսփոխանաց իրաւունք ունենալն արդէն օրինօք որոշուած իրողութիւն մ'ըլլալով, երկրորդ առաջարկութիւնը միայն ձեռքն հասութեան ղ իւանին յղուեցաւ:

Դերձանէն մայրաքաղաքս հասած հեռագրեր յիշատակեցինք չբ. օր, գաւառացւոց ենթարկեալ հարստահարութեանց նկատմամբ: Սոյն հեռագրերն. քը կըսեն թէ կառավարութիւն.

նր այս միջոցիս տրոց հաւաք. ման համար ստատկապէս կ'ենդէ զժողովուրդը. արքունի պաշարներն իրզնկա տանելու համար ժողովուրդը կ'ընտաղատուի և կ'ջնասուի, ասկէ զատ գաղթականներն ալ շատնալով ասոնց ալ երեսէն յառաջ եկած անկարգութեան և բոլոր այս չարեաց դէմ, Ս. Պատրիարքին միջոցաւ կայս. կառավարութեան զարման կ'ինդրեն, ապա թէ ոչ՝ ալլուր գաղթելու հարկադրուած ըլլալին յայտնելով:

Ս. Բէթէրպարկէն հկամ. 5 թուականաւ գրուած և ճէ. րիտէ անկ. թերթին մէջ թարգմանուած թղթակցութեան մը մէջ հետեւեալ տարօրինակ տեղեկութիւններն կ'կարդացուին:

«Ասիայ Հայեր, կըսէ, Պիքըն. ֆիլիսի խստութիւններն կարելով յոյսերին, հիմայ ալ Պերլինի դաշնադրին տրամադրած ինչ ինչ ապահովութեան պայմաններուն գործողութեանը մասին Ռուսիոյ դեսպանական միջամտութիւնը խնդրելու համար, հետզհետէ պատգամաւոր կ'ըլկեն Ս. Բէթէրպարկէի Հայոց խնդիրը եւրոպայի մէջ կարծուածէն աւելի կտրնոր է:

Ռուս դիւանագիտութիւնը և՛ միլիոնէ բաղկացեալ յայերն ապքոտամութեան քրդութենէն զատ, զանոնք հանրաւոր պա. հելու համար ալ լեծ նեղութիւն կ'ըսէ կոր, ասկայն յարաբերութեանց խմանք համար թէ պատրուակ խռուելի, ասկէ աւելի յարմար պատրուակ կրնայ մի ըլլալ, խորէն Նար-Պէյ արքեպիսկոպոսին նախագահութեան նեքը գտնուող Հայ ժողովրդոց բոլոր մտածու. մըն այս է թէ՛ Ռուսիոյ պաշտպանութեանը յերքն Արեւել. Կան-Հելլէտի կամ Ասիական-Պելճիկայի ման հանրապետական վարչութիւն մը հիմնը. ուի. սակայն Դերմանիոյ և Ա.

ւտարիոյ գաշնակցութեան կարեւորութիւնը՝ Հայոց խնդիրն ու Պելկարաց վէճը երկրորդական խնդրոյ կարգ իջուցեր են: *—Սոյն յօդուածին մէջ ուղղութիւնք շատ սխալ կետեր կան, բայց ամենն ի մի հարուած սրբագրելու համար՝ սա չափն ըսենք թէ՛ քանի որ Ներսէս սրբազան Պատրիարքական աթոռոյ վրայ կ'մնայ, Հայոց աղ. դը այսպիսի բան մը չը կրնար սպասել Ռուսիայէն:

Կարսի հայ վարժարանաց փակմանը նկատմամբ Բէթէրք. պարկէն անգղ. լրագրաց հե. աղբալ լուրերն կ'ձանուցանեն թէ, ռուսական կառավարութիւնը նորէն ուղղուած թեան և քննութեան տակ առեր է՝ կարսի կառավարչին ձեռք յիշեալ դպրոցներուն փակման խնդիրը, Ասոնց վար. ժապետներէն իրենց ձեռնհասութեանը մասին վկայական պիտի ուղարկէ, և օսմ. կառավարութեան կողմէ տրուած վեկայականներն վաւերական պիտի չհամարուին:

*—Հիմայ կ'օկսի հասկըցուիլ յիշեալ վարժարանաց փակման պատճառներն:

Հետեւեալ յօդուածին հըրատարակութիւնը խնդրուած է մեր անկողնակալութենէն:

ՍԱՄԱԹԻՈՑ ԽՆԴԻՐ

Տէր Խմբագիր

Մանգումէի Էֆ. քեար լրագրոյ հոկտմ. 1 թիւ թերթին մէջ յօդուած մը կարդացինք Սամաթիոյ նկատմամբ, զոր հարկէր անպատասխանի թողուլ, սակայն մի գուցէ վերստին առիթ տրուի ժողովրդային յուզմանց, արժան գատեցիք, իրեւ Սամաթիոյ անկոմիակալ մէկ մասը, խնդիրը բուն իր կերպարանքովը հրապարակել, և տարապալտ բամբասանաց չմտնել այնպիսի արժանաւոր

անձինք, որոնց յարգը, դուք ևս՝ Տէր Խմբագիր, քաջ կը ճանչնաք, բայց ինչ օգուտ որ չահու ակնկալութեամբ պաշտրուող մարդիկ, երբեմն այսպէս ժողովուրդը իրենց կրից կոյր գործիք կընեն, և թաղեր, աղ. դեր, այսպէս վեր ի վայր կը յուզեն ի մեծ ցաւ սրտի ամեն անոնց՝ որք աղղին բարգաւա. ճումը կ'սիրեն էական կետերու մէջ փնտռել, քան իրենց հարկ չեղած, կամ մանաւանդ փուճ և անտեղի խնդիրներու մէջ:

Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ Աւագ երէց Արժ. Տէր մերթ ի քաղաքական և մերթ ի կրօնական այլնայլ ամբաստանութիւններ երեւան ելան մօտ օրերս, մէկ քանի անձանց հեղինակութեամբ, այնպէս որ խնդիրը կրից յախուռն բորբոսանէ անձնականութեան փոխուելով, մինչև իսկ Արժ. Քահանային աւագ երիցական պաշտօնին դէմ յարձակելու ապօրինի ձեւն առու:

Մեք՝ իրեւ չէղք Սամաթիացի, հետաքրքիր եղանք իմանալ թէ՛ արդեօք ինչ աղբիւրներէ ծագած է խնդիրը, և թէ յիշեալ Աւագ երէց հօր պաշտօնին թէ արդեօք անձին դէմ է, Սակայն զմեզ գոհ ընելու բաւական ոչ ոք կ'գտնուէր, երբեմն յիշեալ քահանայն եկեղեցիէն բունի դուրս հանել կուզուէր, երբեմն թաղ խորհրդոյ դէմ կ'յտրձակուէր, երբեմն Պատրիարքի աղղեցու. թեամբ բուն իրենց կամքը կատարել տալու յախտանքներ կ'լսուէին, մեք ինչպէս ըսինք, իրեւ չեզոք մաս, միայն զի. սող էինք, այլ և հետաքրքիր ալ էինք խնդրոյ սկիզբնապատ. ճառք գտնել, և ահա կիրակէ օր մը ի Երկրորդութեան 300էն աւելի ողջախոհ Սամաթիացոց յայտարարութեան թէ՛ քահանայ մ'է եղիւ բոլոր այս խռու. վալթեանց հիշելակը, Ծահ.

պաղեան տէր Յովհաննէս անուն քահանայն՝ որ քահանայ հարց հետ խնդիր ունենալով, իր առնիրաւ բլլալը քողարկելու առ կարամտութեամբ, փոքուն և չնչին միջոցներու զիմեր և այն պէս պարզամիտ ժողովրդեան աջակցութենէն օգուտ քաղել կ'ազէ հշեր:

Արդ՝ խնդիր մ'է այս մէկ և մէկէն աւելի քահանայից մէջ յոր միջամտելու ոչ ոք աշխարհական իրաւունք չունի, բայց քանզի խնդիրը պատրուակեալ կ'ենբկայանայ, իրր թէ Աւագերէց տէր Արիստակէս հօրդէմի քաղաքական և ի կրօնական ալ ընդ ալ ամբաստանութեամբ, տեսնենք ուրեմն թէ՛ ինչ են այդ խնդիրները, որք պահ մի զմեզ ալ վարանման մէջ կ'ազէին, եթէ նոյն քահանային Արմանայտոտութիւնը կշռելով, կոյր զկուրախ հատաւայինք բուռններուն (ինչպէս որ ամբաստանադիրը ստորագրողներուն մէկ մասը, իրենց խաբուած բլլալը խմանալով, յետս կոչում բրեր են, որմէ յայտնի կըլլայ թէ՛ ինչ արժէք ունեցած է այլ ևս ամբաստանութիւնը պաշտօնական մարմնոյն առջև, որ հարկ դատեց ծայրահեղ ապօրինաորութիւն մը իսպառ ինչի, որուն վախճից հետեւութեան պիտի յանդէր:

Շարունակելի

Կ. Պոլիս 6 հկտմ. 79

Խորագիր Տէր

Գեր. Խորէն Սրբազան Արքեպիս. Նաւ պէյ Լուսինեան Մօսքուա գանուած ժամանակ նպաստ ընդունած 835 բուպիի գումարը նուիրեց Աղգ. Մատենադարանի ընկերութեան:

Աղգ. Մատենադարանի ընկ. Տնօրէն ժողովը իւր խորին շնորհակալութիւնը հրապարակաւ կ'յայտնէ առ Ն. Գերապոսաւորութիւն, և կ'փափաքի որ ևս ի բարեգործ ազդեցինք հետեւելով ազդեցութեան Սրբազանին զեղեցիկ օրինակին, բարեհաճին նպաստել ի բարգաւաճումն ուղղային Մատենադարանին, որոյ նպատակն է ամբարնել ընտիր մասնաւորներ և գրչագրեր, եւ բնթերցանութիւնը դիւրացնել հայ հասարակութեան:

Գանձպ. ազգ. Մանգր. Հյոս.

Սուրբ Եւթիմիոս

Գեր. Խորէն արքեպիսկոպոս Նաւ-Պէյ Երաւալիկայ ուրբաթ և կամ միւս գշ. որ կ'մեկնի մայրաքաղաքէն դէպ ի բուսմանիս:

—Ասլանեան Ստեփան բաշաւ 15 օրէն Պէրուսի կուղի:

Լորի բնտանեօքն հանդերձ, առ որ յանձնարարութեան է վարչութեան կողմէն երուսաղէմ ալ հանդիպելով, վանուց վիճակին վրայ ի մօտոյ տեղեկանալ, և հարկ եղած բարեկարգութեան մասին ալ տեղեկագիր մ'ուղղել առ ազգ. վարչութիւնն:

—Իրմանաւթ թէ Գ. Ապտուլ լահ և Տ. Հիւնքեարպէյ Բնտանէֆէնքին Ս. Պատրիարքին ներկայանալով ուրբաթ օր, Արաբատեան, Դպրոցատիրաց, Կիւլիկեան և այլ կրթական նպատակաւ կազմեալ ընկերութեանց ի մի ձուլմանը համար ծրագիր մը ներկայացուցեր են, և այսօր կամ վաղը Ս. Պատրիարքին նախագահութեամբ զատ նիստ մը պիտի ունենան:

—Յ. Նուրեան էֆ. ի ընտանիքը Հալէպէն անցեալ շաբթու մայրաքաղաքս հասեր է:

—Մշոյ Մամրէ եպիսկոպոսին արարմանը դէմ Մշոյ միաբաններէն Արմ. Գարրիէլ վարպետի ստորագրութեամբ, ամսոյս 2ին վանօրէից խորհրդոյ մատուցուած բողոքագրոյն մէկ պատճէնը մեզ հաղորդուած է, զոր մօտ օրէն պիտի հրատարակեմք:

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Այս ամսու հաստ

Հասարակ Սրբազան զհեռագրին թէ Լմիր Եազուպ խան ծանուցեր է թէ գահէն կ'հրաժարի հակառակ Բօպէրթա զօրապետին ճգանքը, որ ի զուր օշխատեր է զանի իր դիտաւորութեանն ետ կեցնելու, Բօպէրթա զօրապետը անմիջական միջոցներ ձեռք առեր է բարեկարգութիւնը պահպանելու եւ վարչութիւնը շարունակելու համար:

Վիէննա 18.—Պ. տը Հայմէր. լէի առ Տէրութիւնս ուղղած շրջաբերականը՝ Անտրաշի կոմսին հրաժարականը և նորա տեղ իւր անուանումն ծանուցանելով կրսէ թէ այս իրողութիւնը Ա. Բարթիոյ քաղաքականութեանը մէջ նոր փոփոխութիւն մը յառաջ բերելիք բան մը չունի, և թէ Արեւելից մասին ալ իւր բոլոր շտաբերն պիտի նկատին արդի քաղաքականութիւնը ամբողջելու:

Պուրթէ 18.—Երեսփ. ժողովը 9ի դէմ 133 քուէով բնդունեց՝ յանձնարարելով և կառավարութեան կողմէն փոփոխուած և ընդունուած՝ Հրէից խնդրոյն լուծման ծրագիրը:

Մատրիտ 19.—Միւրչիի գաւառին ողողումներէն 500ի մօտ անձ մեռած է, եղած վնասն ալ 30 միլիոն ֆրանքի կ'հասնի:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Այս ամսուս բացուեցաւ	12.46
Բուժէլի	42.75
Թղթաղըսմ	740.00
Պղինձ	520.00

ՎԵՐՁԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Շր օր Ա. Նախարարը պաշտօնէ հրաժարեցուցուելով, Ար. Գարութեան գործ. պաշտօնեայ Սաիտ Բաշա նոր պաշտօնէս թեան գահերէց անուանեցաւ կայս. հրովարտակաւ, զոր պաշտան Ա. քարտուղար Ալի Ֆուատ պէյ հանդիսիւ Բ. Դուռը բերելով կարդաց հրապարակաւ և ի ներկայութեան բոլոր պաշտօնէից:

Կայս. հրովարտակաւ կանուանէ միանգամայն Սաֆվէթ Բաշան՝ բնգահանուր պաշտօնաբանաց վերատեսուչ (Տէվաթիր Միւֆէթթի) պաշտօնէութիւն մը՝ որ նորագահաւորութեան օրոշուեր է վիւհ. Սուլթանէն և որ կ'կայանայ բոլոր պաշտօնարաններն աչքէ անցնելով հարկ տեսնող և բարեկարգութեան միջոցները ուղղակի վիւհ. Սուլթանին մատուցանելուն մէջ:

Նաևս կայս. հրովարտակաւ կանուանէ Մահմուտ Նէտիմ Բաշա ներքին գործ. պաշտօնեայ Արիֆ Բաշա՝ պետ. խորհրդակ. Սաֆա Բաշա՝ արտք գործող ճէվտէթ Բաշա՝ Արդ. գործ. Գատրի Բաշա՝ Առեւտր. գործող, Երկրագործութեան և հանքաց ու անտառաց տեսչութեան պաշտօնեայ:

Սուլթան Բաշա՝ Էվլաֆի. Խալաֆիմ Էտիպ էֆ. Գանձուր պաշտօնեայ:

Նորքաիւր Նախարարը հրովարտակաւ ընթերցումէն անմիջապէս ետքը վիւհ. Սուլթանին:

—Թուրքո-հայկական յանձնարարութեան վերջին նիստին, հայկեն պատուիրակը յայտնելով թէ Սաֆվէթ Բաշայի կարգացած յայտարարութիւնն կրնա զուգորդել իրենց օսմ. պատուիրակներէն որ Պիւրիի Գօնկրէին առաջարկած սահմանագծին տեղ ո'ր սահմանագիծը հաստատել ուղղին յայտնեն:

Օսմ. պատուիրակը ալ կը պատասխանեն թէ իրենք պէտք մը չունին նոր սահմանագիծ մը առաջարկելու, այլ կ'խնդրեն հայկեն պատուիրակներէն որ Երկու տեսչութիւններէն ալ կա. Բենուլ Էվլադուսիք սահմանագիծը օրն բլլալը բացատրեն:

Իսկ հայկեն պատուիրակը կրսն թէ՛ այս շաւղին մէջ մտնելու պատճառով չունենալով իրենց աւելի նախամեծար կ'եկատենր օսմ. պատուիրակը իրենք յայտնեն Պիւրիի Գօնկրէին առաջարկած սահմանագիծին դէմ ունեցած առարկութիւններն:

Այս կեսին վրայ վիճարանուելէն ետք, որոշում մը չը կարենալով որոշել, յաջորդ նիստը աւսօրան թողուեր էր, ուր պիտի որոշուեր թէ հիւլէնք նոր սահմանագիծ մը պիտի առաջարկեն, թէ օսմանիք Գօնկրէի ցուցած սահմանագիծին վրայ իրենց ապրկութիւնները պիտի յառաջ թերին:

Իսկ Արտ. գործ. պաշտօնեայ Սաֆա Բաշա այսօր Գ. Ե. պաշտօնէն ընդունելու պարտաւորեալ ըլլալով, յանձնարարուց:

վոյ այսօրուսն բնեւիք նիստն ալ յետագուեր է:

—Գրեցինք թէ Պուլկարիոյ իշխանը տաճիկ բնակչաց սիրաբը շահելու համար Բուսնուք երեւ և տաճիկ երեւելեաց հետ տեսնուելով խնդրեր էր որ յորդորեն իրենց ժողովուրդը զինուորագրութենէ խոյս չտալու:

Ասով հանդերձ, Բուսնուքի, Շուսուի, Բաղկարտի, Օսման-Բաղարի, Բրաւաթի, Թօթրաքանի և Սիլիսթրիէի տաճիկ ժողովուրդներն, որք բնակչաց մեծամասնութիւնը կ'կազմեն, զինուոր տալէ կ'խորշին և զաղթել կոպտանան, Հարուստ մասը կը հաւանի զինուոր տալու՝ այն պայմանաւ որ դատարանաց մէջ պուլկարաց հաւատար թուով տաճիկ ալ աւանուի, միջին կարգի արուեստաւորք գործ չը տալ ու զաղթել կուղեն, իսկ ստորին կարգն ալ գոնէ 5 տարի իրենցմէ զօրք չառնուիլը կուզէ: Այսպէս կարծիքներն բաժնուած են:

—Ֆիլիպէէն կ'գրեն թէ՛ տեղեկութիւն դարձող տաճիկ զաղթականաց դէմ բռնութիւնը դեռ կ'շարունակեն: Ներքին գործող վերատեսուչը թէպէտ զապողական ինչ ինչ միջոց ձեռք առեր՝ բայց անօգուտ է եղեր: Երկրապահ զօրաց հրամանատար Բաշիտ (Շիւրէքէր) բաշա՝ տեսչութեան խորհրդոյն առաջարկել է թէ՛ ինչպէս որ տաճիկաց վրայէն զէնքերն կառնուի, նոյնպէս և պուլկարներէն ալ ժողովուրդ զէնքերնին, իսկ խորհրդոյ մեծամասնութիւնը հաւանութիւն չէ տուեր այն առաջարկութեան, և Բաշիտ բաշա ալ Պուլկարաց տեսչութիւնը հրաւիրեր է իր վրայ:

—Տօնուքօֆ Բօրսաքօֆ իշխանը Պուլկարիայէն մեկնելու առաւ, Սօֆիայի մէջ իւր նշանաւ պաշտօնատունը, որ տաճիկի սեպհականութիւն մնէ եղեր, իւր կահկարասեօքն հանդերձ, զորս վիէննայէն բերել տուած էր, Պուլկարիոյ իշխանին նուիրեր է:

—Սօլէյլ զաղգ. Թերթի մէկ թղթակիցը հունգարացի համբար Գ. Գորշովի հետ տեսակցութիւն մ'ունենալով, այս վերջինն բեր է թէ՛ Հունգարիա այժմէն կորսուած է, թէ աւստրո-գերմանական զաշնակցութեան անվրայելի հետեւանք պիտի բլլայ Գաղղիոյ և Ռուսիոյ զաշնակցութիւնը, և երբ կուր մը ծագի, սլավաց դէմ զնիլը մինակ Աւստրո-Հունգարիոյ պիտի մնայ: Պ. Գորշով խորհուրդ կ'տալ Գաղղիոյ զաշնակցիլ Ռուսիոյ հետ, բոնիւր օր Պ. Պիլզնարք Գաղղիան քննեն ինչպիսի բայց ինքն ալ համոզուած է թէ՛ այս անգամ չպիտի կարենայ խաբել Հատարապետութեան Պետական անձինքը, ինչպէս երբեմն խաբեց զնաքօլէօն Գ:

—Բայց ի՞նչ փորձեր օգտեցնել կըսէ թէ Սէլանիկի գաւառին պուլկարներն կ'ընդունակեն զէպի Պուլկարիա գաղթել:

—Բուսմանիոյ իշխանին մէկ հրովարտակը կ'հրամայէ Պապա տաղի մեծ մզկիթը անմիջապէս բանալ նորէն, և Տապուսճայի միւս մզկիթներուն ալ հարկ եղած ծախքերը հոգալ:

—Թայմզ և ուրիշ անգլի. յատ մը թերթեր կ'պնդեն որ Սըր Լէյարտ յայտնէ Սուլթանին թէ՛ բարենորոգումներ ընել հարկ է Ասիոյ մէջ, ուր ինքն իր ուղեւորութեանը միջոցին անձամբ կրցաւ տեսնել կեցած զեղծումներն որք դեռ ևս կան:

—Գարատաղի իշխանը շըր. ֆապուոյտ մ'ընելու ելած է սահմանադիրոյն վրայ, Գարատաղի զօրքերն մտնել պատրաստուելուն համար, թուրքիա. յէն Գարատաղի թողուած երկիրներն:

—Էգիպտոսի ներքին գործոց պաշտօնէին հրաման բերէ բաշաներուն անմիջապէս վերադառնալ տրոց պարտքերին, որոց գումարը 300.000 անգլ. ոսկի կերէ, ապառնալով որ եթէ 10 օրուան մէջ չհաստատեն, կառավարներին պիտի դրաւուի:

—Հէյլ զօրապետը Գաղաթի զինուորական կառավարիչ զըր. Էրէ:

—Վաղըթ կ'հաւատարէ թէ՛ օսմ. Գանձը այն աստիճան նեղուած ու դատարկ է, որ ամ. սականներն չվճարելէն զատ անհրաժեշտ սլէտքերն անգում հոգալու ստակին կէսը, քառորդն անգամ չունի, և թէ նոր փոխառութիւնն ալ մեծ դժուարութեանց կ'հանդիպի, մաքսատան վարչութիւնը յանձնուելու պայմանաժամուն տեղ. ղութեանը չկատմամբ:

—Այս գիշեր առաւօտեան զէմ Ուն գաբան հրդեհ մը պատահելով և շուտով առաջը չը կրնարով առնուիլ հակառակ ե. կած յորդահոս անձրեւին՝ իսկոյն ճարակելով քանի մը թեկի բաժնուեցաւ և հազիւ ժամը 4 ին կարելի հղաւ առաջըն առնուիլ, կորստեան որքանութիւնը դեռ յայտնի չէ:

—Վերջին հասնող գաղղ. լրագրաց նայելով, Ռուսիոյ կայսրուհին Գան Գանուիլը և մի քանի Մեծ Դքսերուն ալ այս միջոցիս Բարիզ գտնուիլը մեծ մտաւանջութիւն կ'պատճառէ եղբր Գերմանիոյ, որն որ կ'հաւատայ թէ Ռուսիա սեւէ զոհողութիւն պիտի չը խնայէ:

Գաղղիոյ հետ դաշնակցութիւն մը կնքելու համար:

—Տիկին Լէյարտ Սուրիոյ գաւառին զինուորական հիւանդանոցը տոյցելութեան երթալով 5-6000 ոսկի նպաստ բաժնէր է հիւանդացոյ:

—Կիրակի գիշեր Տէֆթեր. խաղանի տնօրէն Մթաֆա էֆ. Վանիքէօյի ծովեզերեայ ապա. թանքը գող մտնելով, բաղմա. թիւ ինչ գողցեր փախեր են:

—Գահիրէէն հոկտ. 10 թ. ևով հեռագիր մը կ'ձեռնուցանէ թէ, Արաբ համալսարանի եգիպտական Գործակատարութեան հրաժարելուն պատճառը սա է եղբր որ՝ Արաբ համալսարան. խորդ խտիվ իսմայիլ բաշայի հետ, որ Նարոյի է, յարաբ. թութեան մէջ գտնուիլ ուղեւոր. թէվիք բաշա հաճութիւն չէ տուեր:

*.—Այս զրոյցը ճշմարտա. նմանութեան այնքան հեռի է որ, թէվիք բաշա իր հօրը հետ յարաբերութեան մէջ գտնուող. ներուն ամենէն մեծը՝ իւր կառավարութեան գահերէց բրած է, ուր մնաց Արաբ համալսարան. իսկ հոս հրատարակեալ էս. սէյամ անուն արաբերէն թերթը՝ ուրիշ պատճառի մը կ'վերջնաւէ Արաբ համալսարանի հը.

բաժարականք, այն է նախորդ խտիվ իսմայիլ բաշային Կ.Պոլիս գալու արտօնութիւն մ'առնելու համար վիհ. Սուլթանին մօտ իր բրած գիւմուսին մէջ անյա. ջող ելնելը:

Լրագրոյ մէջ իբր թերթին հրատարակած գաղղ. վիպասա. նութեան Ա. Մասը շը. օր աւարտեցաւ, իսկ Բ. Մասն սկըսելէ առաջ հարկ համարեցանք «Արուեստագիտական Աշխարհ» անուն գաղղ. հանդիսին մէջ, Լուսինեանց ազգատոհմէն Մա. թիւմ Նար-Պէյ իշխանուհոյն վրայօք ալ հրատարակեալ նշա. նաւոր մէկ յօդուածին թարգ. մանուկները յառաջ բերել հոս իբր շարունակութիւն Լուսինեան իշխանաց վրայօք Կոյսի հրատարակած յօդուածոյն, և ապա քանի մ'օրէն վերստին ձեռք առնել մեր գաղղ. վիպասանութեան շարունակութիւնը:

Աջ. —Կիւմրիցիայի աղղ. վարժարանին համար սոսկ հա. յերէն լեզուի հմուտ դասատու մը կ'ընդունի գահացոյցի ամ. սականաւ. Յանձն առնուլ ուղղ. դը կրնայ մեր գրառենեակը դի. մել աւելի մանրամասն տեղե. կութեանց համար:

այն օրէն յորում գագաց թէ երգելու տաղանդ ունի՝ քսաւ. «Կատարելագործեմ ես այս տաղանդը և նուիրեմ գայն բարեբարական դործոց»:

Ահա ճիշդ այս է որ երեսի կ'հանդիսանէ սոյն արուեստագէտ իշխանուհին. նա ազքատաց համար մի. այն է որ կերգէ իւր ստացած բոլոր գիտութիւնն և համբաւը, ինչպէս նաև իւր հարստութեան մեծագոյն մասը նուիրած է նա ի սիրտին թշուառաց և յօժան. դակութիւն հաստատութեանց որ օգտակարքն են մանկոյն:

Երբ Լուսինեան ապարանից մէջ նուագ երգ մը կըլլայ՝ աղքատաց համար է. եւ երբ իշխանն և իշխանուհին ներկայացում մը հոն կուտան՝ գործեալ և միշտ է ի նպաստ որբանոցի մը և կամ ուրիշ բարեգործական նպատակի մը. եղած ծախքը՝ իրենց վրայ կ'առնուն միշտ, իսկ հասոյթը՝ ամբողջութիւն աղքատաց գանձանա. կը կ'ըմբռնի միշտ:

Այո՛, աղքատաց համար է որ իշխանուհին կ'չա. րունակէ իր աշխատութիւնը օրերով մը պէս, և հե. տամաւ կըլլայ որ կատարելագործէ իւր տաղանդը՝ որ արդէն այնքան կատարելաւ է, նոցա համար է որ Լու. յի ծառուղոյն ապարանը հիանալի կերպով կերտուած է օրպէս զի ըստ պիտոյից թատրոն մը կարենայ դառ. նալ, ուր արդէն ներկայացուեցաւ կրկին և կրկին Սօն. նամպուլա նուագ երգութիւնը (opéra), և ուր հետզհե. աէ պիտի ներկայացուին Նոմո, Թրափիթա, Տօն. ֆոսքուաէ, Պարպիէրէ սէ Սիվիլիա, Ֆոսթ Լիւսի, Էն. Այսպիսի ժամանակ հրաւիրեալք սուղ կ'վճարեն իրենց նստարանը, բայց և մեծ հաճութեամբ կ'վճարեն, վստն զի երաժշտական հրաշակերտից քանիչի հանդիսա. ցումը հոն կ'սեն, և միանգամայն՝ բարձր ու վեհ գործոյ մը մասնակից կըլլան:

ՄԱՐԻԱՄ

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ

Սոյն մակագրութեամբ խմբագրական փառասոր յօդուած մը կ'հրատարակէ ԱՐՈՒՆՍՍԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱՇ. ԽԱՐՋ (le Monde Artiste) անունով գաղղիական պարբ. թերթը (20/8 սպտեմ.) որ Բարիզի մէջ գեղադպրու. թեանց (belles-lettres) առաջնակարգ լրագիրներէն մին է. Հայ իշխանուհոյ մը վրայ այսպիսի նշանաւոր պար. բերտգրի մը հրատարակութիւնը սիրով կ'փութամք և մեք թարգմանաբար հաղորդել մեր ընթերցողաց, ոչ միայն անոր համար որ Մարիամ իշխանուհոյն երաժշ. տական չքնաղ տաղանդն և արժանագով աղքատասի. րութիւնը կուզեմք ծանօթացնել այսու և մեր ազգայ. նոց, այլ զի սրովհետեւ սոյն յօդուածին մէջ բաւական տեղեկութիւններ կ'գտնեմք Լուսինեան արքայազուն գերդաստանին վրայ, զոր անշուշտ տխրածանօք պիտի ընթեռնուն մեր հայրենակիցք, որ սրղէն Լրագրի մէջ անցեալները կարդալով ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ ՎԵՐՆԱԳՐՈՎ ԻՅԹԵՐԱԿԱՐԿԻ հաշակաւոր Կոյս լրագրին 30 յուլիս թուով հրատարակած նշանակութեան ար. ժալ յօդուածին թարգմանութիւնը, փափաք կ'լայտ. նէին առաւելագոյն տեղեկութիւններ ստանալ նոյն ար. քայազուն իշխանին վրայ Մեր սոյն թարգմանութիւնը կ'յուսամք որ ըստ բաւականին կ'լրացնէ հասարակաց այս փափաքը:

«Արուեստագիտական Աշխարհ»-ին սոյն յօդուածոյն

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՆ ԹԻՒՆՔ ԱՐՐՏ ԸՆԴ

Ն. Յ. ՂԵՆՈՆԵԱՆ

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵՁՈՒ

Այրենարան և սկզբնական
ընթերցարան
Մանուկներու համար
Ա. ՏԱՐԻ
(Ե. արագընթեռն խրատարեալ)
1879

Մայրենի լեզուն անաղին մասը որ Պոլսոյ աշխարհաբանի վերածուելով հրատարակուած է այսօր, արդէն Ռուսահայոց դպրոցներու համար մինչև եօթերորդ տարեկանները հասած է։ Դործ մեծ սա ընտիր և տարուան ընթացքի բաժնուած որք հետզհետէ պիտի հրատարակուին։ Մեծագէտ կրնայ օգտակար լինել ազգային վարժարանաց։

Կեդրոնատեղին է Արարատեան ընկերութեան գրասենեակը, կայաթաւ կէօղէ-Օղլու խան թիւ 13, կ'գտնուի նաև Հայ գրավաճառաց քով, Գին 3 դահեկան արծաթ։

ԲԱՅԱՏՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՅՐԵՆԻ

ԼԵՁՈՒԻ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻՈՅ

Վերոյգրեալ դասագրքին բացատրական ձեռնարկն է որ կ'ընթանայ գլխաւորաբար ուսուցիչներու և ծնողաց գործածութեան։ Գին 7 զշ. արծաթ։

Ս Ա Հ Մ Ա Ն Ա Դ Ր ՈՂԻ Թ Ի Ն

Ե Լ

Հ Ա Յ Ժ Ո Ղ Ո Վ Ո Ւ Ր Դ Ն

Խօսեցաւ

ՀՐԱՊԱՐԱՆ ԱՍՏԱՏՈՒՐ

Ազգայի Հիւանդանոցի

պարտիզի մէջ

27 Մայիս 1879

Կը ծախուի ամեն հայ դրամահաւաց քով և բերա Պոլսէն ֆրանսացւոյն դրամուրը ի գին 2 ու կէս զշ. արծաթ։

ՇԱՐԳ

ՄՈՒՀԱՐԷՊԵՍԻ ՀԻՔԵԱՅԼՍԻ

Հեղինակութիւն

ՊԱՐԴԱՆ ՊԵՏԻ

Բաժանորդը գրուել ուղղորդներն գլխու եւ բերա Պոլսէն ֆրանսացւոյն դրամուրը ի գին 2 ու կէս զշ. արծաթ։

Իսկ տեսնաւ տեսնաւ գին ու գործաց համար կ'ընտիրուի Եմին-Եմին իրավաճառ ՄՀԻ Պոլսոյ ազգային խանութը, Բերայ Աղա-Շաֆի ծխախոտ, ճառ բաժնեան ցովսի աղա ի 167 թիւ և Թարաւ պաշտ ծխախոտ Անդրէաս աղայի խանութները։

ՓԱՆԱՍԷ

Կոչուած ցար զեղը բարոյի լուսնալէններէ բաղադրուած ըլլալով թէ՛ ներքին և թէ՛ դուրսէն կը գործածուի ու բաղադրուի ցարեւոյ ու հիւանդութիւններ շուտով կը բժշկէ, ինչպէս որ վարը յիշուած է։

Ամեն տեսակ ֆոլի, Բաժանորդ-սի, մէջքի կամ միջոցներու ցարեւոյ ու նաև թանաք, ֆոլիքա և այլ անասուն հիւանդութիւններ ունենցողները այս զեղէն խանութէն հետեւալ կերպով կ'էս գաւաթ լուրի մէջ, զիր ապուրի մը զրգալէն աւելի շաքար, վրան լիցուր աւելի զրգալ մը Փանասէ աղէկ մը խառնէ ու խմէ։

Կոկորդի հիւանդութեանց, և Ուռեցքի համար զեղը վերոյիշեալ կերպով պատրաստէ ու ծածկ կամ երկու ծածկ հեղ մը մէջ կամ երկու անուշի զրգալ այն բաղադրութեան խմէ։ Զօղացալի, Բիւմաթիլմի, Ուռքի ցար, Սաճաճի ու տեսակ տեսակ կանաչի ցարեւոյ համար դուրսէն ֆանասէ քուրով աղէկ մը շփելու է։ Այսպիսի ցարի համար քիչ մը բաժակի ֆանասէի մէջ թաթխելով ցաւած աղապին վրայ զնելու է։

Ամեն տեսակ երրորդ ցարի մը համար դուրսէն ֆանասէ քուր հարկ կըլլայ, եթէ քիչ մը ալ խմուի աւելի լի շուտ բժշկուելու կըլլայ։

Մարմնոյ ուրուած կամ ճմուռած տեղերը բժշկելու համար վրան-զը պատահածին պէս ֆանասէէն վրան աղէկ մը լիցնելու է։ Դոնալով և լին. կտրուած վերքերը բժշկելու համար, արեւը շարած շուտով մը վերքը կապելու և հապին վրայէն ֆանասէ լիցնելու է մինչև որ աւելի թրջի ֆանասէն նաև արեւան շրջանը կարողացնէ ու բոլոր բնութիւնը կը գործադնէ։

Այս զեղին օգտակարութեանը վրայ երկարօ էն գրել աւելորդ կը համարուի, գործածողները զայն միշտ կը գովեն, ուղղորդ կրնայ անձամբ փորձել, գինն աժան է։ Կը ծախուի Միւնստան և Բնկերաց Ամերիկեան վաճառատունը որ ի Ղալաթիա կ'Պոլսոյ

Ղալաթիա Ե. Բ. 6 Հոկտ.

ԸՆԴՀ. ՊԱՐՏ. ՍԵԺ.

Բաց	12.17
Յաճ գին	12.11
Բարձր գին	12.17
Գոց	12.12
Թղթաղ բաց	745.00
ցած	737.20
բարձր	750.00
ծածկ 11	745.00

Պոլս. 63ր	Քր.	06 00
„ 65ր	„	67 00
„ 69ր	„	65 00
„ 73ր	„	60.00
Գանձատու		21.00
Սոսիլթէ Ժէնէրալ		4 00
Սոսիլթէ Օթօման		3 00
Պանք ալ Բօնաթ.		6 00
Գրէտի Ժէնէրալ		4 00
Թրամիլէյ		4 00
Բաւ. Կրկաթ ուղի		42.75

ԸՆԴՀ. ՊԱՐՏ. ՍԵԺ.

(Ու. ար. 100 ու. 1 ար. 1)

Անդալ	109.26
Գաղալ	87.14
Բօլ	89.32
Բրըմից	51.10
Հինդոց	17.30
Մէթալիք	17.30
Ճերմակ մէծիտ	06.18
Պղինձ	415.00

վրայ՝ ԵՐԱԺԵՏԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏ (l'Art Musical) անունով Բարիդի ուրիշ մէկ կարեւոր պարբերութիւնը իւր 39 թուոյն մէջ (13/25 սպտեմբ.) այսպէս կ'գրէ. «Արուեստագիտական Աշխարհը իւր նախընթաց թուոյն մէջ ամբողջ յաւելուած մը նուիրած է ի վերայ Լուսինեան Մարիամ Իշխանուհւոյ, որ մեծ տաղանդ ունեցող նշանագուհի մն է, և միանգամայն մի անխնայ բարերարութիւն ազգաստաց։

«Մայն գրութեան մէջ կ'գտնեմք մէկ քանի կենսագրական ծանօթութիւնք որ յոյժ հետաքրքրական են, յետոյ մի զմայլելի քերթուած աղնուական տը թէմին Մարիամին (Սեպուհին), անկէց վերջն ալ մի խանդավառ տաղերգութիւն փալէրմիցի Ռուսէջապետ (Բրօֆէստօր) Պ. Պօղոսի Սանսօնէ։ Մայն երկու քերթուածքն ևս նուիրեալ են առ իշխանուհին Լուսինեան։

«Արուեստագիտական Աշխարհը իւր վերոյիշեալ ընտիր յօդուածովը արժանաւոր մեծարանք մ'ընծայած է այս գեղեցիկ և արքայազուն Տիկնոջ՝ որ արուեստագիտական մեծ տաղանդին կ'ընդգրկէ զաղնուականութիւն սրբատի, բայտ որում ի նպաստ կարօտելոց միայն կ'երգէ նա։

Լուսինեան իշխանուհւոյն վրայ Գաղղիոյ և Խաւրիոյ յրազրաց մեծ մասը մեծամեծ գովեստներ հրատարակեցին։ Մեք առ այժմ կ'ըմարգմանեմք Արուեստագիտական Աշխարհին յօդուածը, որ հետեւեալն է։

27.

«Լուսինեան իշխանուհւոյն անունը, — որ փորձեալեան աշխարհին մէջ առաւելագէտ ծանօթ եղած է Մարիամ Նար կամ Նար Պէյ յորջըմմար, — յաճախագոյնս յիշատակուած է մեր յրազրին մէջ, վառն զի մեր գաղղիացի և օտարազգի պաշտօնակցաց նման, մեք

ևս յաճախ պարտաւորուած ենք մեծարանա հատուցանել այն արքայազուն Տիկնոջ, որ արտաքին կարգի արհեստագէտ (artiste) մնէ բնատուր ճիւղքն և ստացական տաղանդովը։

Լուսինեան իշխանուհին բնականեցաւ յերկնից այն բարեմասնութիւնքն որովք օժտեալ են այն երաժիշտք որոց համար ժողովուրդը կ'սիրահարի։ Ուրիշ շատ մը մեծատուր տիկնեանց պէս՝ կարող էր և նա իւր տաղանդը բարձր դասի ճիւղերու վերապահել, իւր հաճոյիցը համար միայն երգել, և գոհ ըլլալ այն կեցցէնքն, ընդ որ աղնուական աշխարհը իւր ընտրեալներուն կը շաւալէ, երբ գիտեն նոքա զինքը հրապուրել, Բայց ոչ Լուսինեան իշխանուհին, Մարիամ տը Նար, աւելի հեռուն իւր աչքը դարձոյց ինքն խորհեցաւ որ անդու աշխատի ի բարգաւաճումն այն արուեստագիտական կարողութեանց՝ զոր բնութիւնն շնորհած էր իրեն առատաբար, Տիկնին արքայազուն, ճոխ, ամենուն ցանկալի, և այս աշխարհի երջանկներուն առաջին դասական կարգին մէջ դրուած ըլլալով հանդերձ՝ աշխատեցաւ անդադար, Երաժիշտանոցի (Conservatoire) այն պարզ աշտկերտուհւոյն պէս որ իւր ապագայն իւր աշխատութեան շնորհիւ պիտի շինէ, Եւ մինչև ցարդ ևս՝ իշխանուհին ունի իւր որոշեալ ժամերն երգի նուիրուած մեծաւաճառ կուտայ երբեմն մի փոքր ժամանակ ի շրջաջալուծիւն, որպէս զի կազմուրի և շուտով իւր տիկնոջն ուսմանը վերադառնայ։

Միթէ նա այս տաղանդովը իւր բարձակից աղնուական մէջ բարձրագոյնս փայլելու փառասիրութիւն ունէր, Ոչ, այսպիսի երթագրութիւն մ'ընելը՝ զքանակ ըսել է վեհանախական բնաւորութիւն մը, Նորա նշատակը շատ տաւել բարձր է, նորա շարժառիթը անձնական փառքէ բնաւ Լուսինեան իշխանուհին